

KAREL II ALS REX HISPANIA

door Kees Faas

Inleiding

Karel II (1661-1700), koning van Spanje van 1665 tot 1700, was de wettige zoon en erfgenaam van Philips IV, en de laatste vorst in de lijn van de Habsburgers. De zwakbegaafde koning stond bekend als "El Hechizado", "de behekste" (1). Nadat hij op 1 november 1700 kinderloos stierf, brak de Spaanse Successieoorlog uit.

Waarom Karel II ?

Spanje werd na de Vrede van Münster (1648), in de tweede helft van de 17e eeuw een belangrijke handelspartner van de Verenigde Oostindische Compagnie. Het door de V.O.C. gebruikte geld waarmee de waren uit de Oost werden betaald, bestond merendeels uit zilver, afkomstig uit Amerika. Spaans-Amerikaans zilver vormde de grondstof voor Nederlandse munten en baren. Via Spanje reisde dit zilver, in mindere mate goud, vanuit Amerika naar Amsterdam, centrum van de handel in edele metalen (2). Dikwijls waren de munten al geslagen in Amerika, zoals de zilveren achtrealen (real de a ocho). Vanuit bijvoorbeeld Lima of Mexico belandden ze ten slotte in V.O.C.-schepen met bestemming Batavia of Ceylon als V.O.C.-betaalmiddel.

Afb. 1.a.

Links op deze 42 mm hoge Goudse pijpenkop wordt de gekroonde Karel II in een medaillon afgebeeld, met in zijn rechterhand een staf die eindigt in een fleur-de-lis. Rondom dit medaillon staat de tekst CAR: II: REX HISP: ET INDIA. De ongemerkte pijp dateert uit 1675-1685.

Op een schilderij uit 1685 door Claudio Coello draagt Karel II even lang haar als op de pijpenkop en ook de Orde van het Gulden Vlies.

De eenvoudige versiering onder het medaillon op de pijpenkop zou de Orde van het Gulden Vlies kunnen voorstellen.

Afb. 1. b.

Met India wordt Amerika bedoeld. De letter N staat in spiegelbeeld.

Afb. 1.c.

Het wapen van Spanje is uitgevoerd in een primitievere versie dan op de 18e-eeuwse Rex Hispa-pijpen. Het kasteel van Castilië bijvoorbeeld, in het eerste kwartier, lijkt opgebouwd uit vijf Lego-stenen. Rondom het Spaanse wapen zien we een krans van stippen en vierkantjes.

Qua graveerstijl toont dit wapen veel gelijkenis met de wapens op de Goudse "Stadhouder Willem III-pijpjes" uit circa 1672. Dit geldt tevens voor de vorm van de pijpenkop en de verticale tekstweergave.

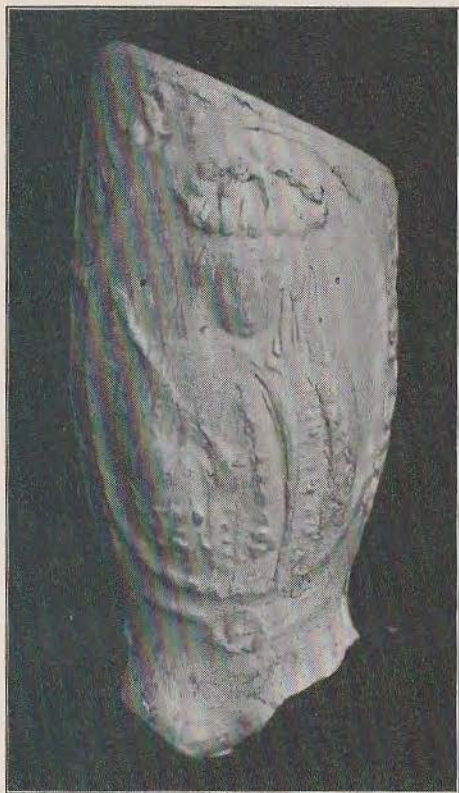

Foto 1a

Foto 1b

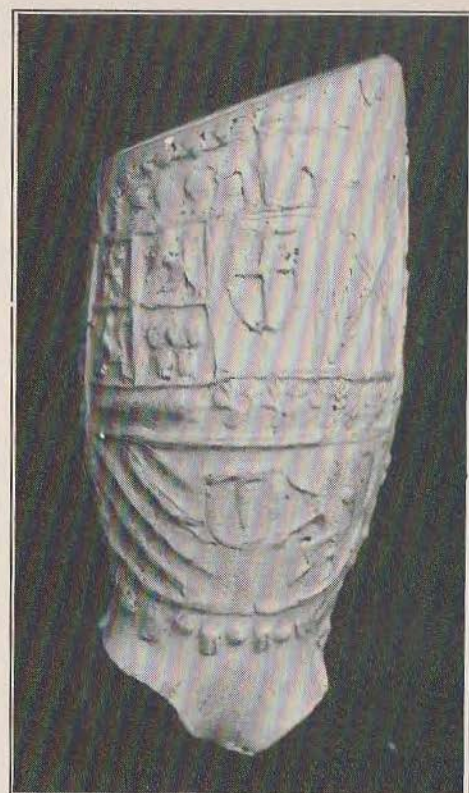

Foto 1c

Noten

- 1 De Spaanse Erfenis, door Carlos Fuentes, blz. 183 (1992)
- 2 Schepen met geld. De handelsmunten van de V.O.C. 1602-1799, door Arend Pol: Koninklijk Penningkabinet, blz. 13 (1989)